

Рекуш А. М., аспірант (Відокремлений підрозділ національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний інститут»)

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АПК УКРАЇНИ

Запорукою успішного розвитку суб'єктів господарювання є втілення інновацій в технології та техніку. Без інноваційного підґрунтя товаровиробник не зможе стабілізувати процеси виробництва та скласти гідну конкуренцію як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Проблеми інноваційного розвитку в АПК відображено в наукових працях Д. І. Кокоріна, О. В. Василенка, О. В. Прокопенко та ін. Водночас аналіз наукових праць свідчить, що на сьогодні основна увага приділяється дослідженню особливостей розвитку інноваційної діяльності в масштабі країни в цілому, тоді як недостатньо вивченими залишаються тенденції й закономірності розвитку інноваційної діяльності на галузевому та регіональному рівнях.

Розвиток інноваційної діяльності в сільському господарстві України – важливий напрям з нарощування конкурентних переваг, оскільки аграрна галузь економічно розвинутих країн поступово перетворюється в наукомістку галузь виробництва, що робить в перспективі конкуренцію з ними вітчизняного сільськогосподарського виробництва без подальших змін практично неможливою. Слід визнати, що Україна порівняно з розвинутими країнами програє за головними показниками ефективності виробництва: продуктивності праці, техніко-технологічній забезпеченості, енергомісткості, врожайності більшості сільськогосподарських культур та продуктивності худоби.

Інноваційна модель розвитку, в умовах глобалізації, не може принести повного економічного ефекту лише за допомогою технологічного оновлення ресурсної бази та структурної перебудови економіки. Результативність моделі інноваційного розвитку соціально-економічних систем аграрного спрямування визначається через систему ефектів (техніко-технологічного, економічного, соціального, екологічного, біологічного, організаційного, динамічного), яка має визначену ієрархічну структуру залежно від місії соціально-економічної системи.

Найслабкішою щодо можливості реалізації моделі інноваційного розвитку визнано організаційно-управлінську систему аграрного сектору, яка не забезпечує належного інноваційного клімату та культури, не розвиває інтелектуальну складову організації.

Інноваційний розвиток АПК означає його якісне реформування, що базується на зростанні виробничих показників із одночасним удосконаленням соціально-економічного механізму розвитку сільського господарства, а також взаємопов'язаних з ним галузей. Цей процес повинен забезпечуватися постійним використанням найбільш досконалих технологій виробництва і переробки сільськогосподарської продукції, використання нових сортів культур рослин та порід тварин, прогресивних інноваційних моделей соціально-економічного розвитку та сучасних моделей інформаційних технологій.

Постійно зростаюча роль інноваційного чинника і пов'язані з цим наміри отримати, в прийнятні терміни, очікуваний економічний ефект не дають змоги розраховувати на наявну ситуацію, що склалася в АПК із впровадженням в практичне використання новітніх наукових розробок і їх масовим використанням. Для того щоб інноваційний розвиток АПК відповідав своєму призначенню і приносив очікувані результати, необхідне його усестороннє та повноцінне забезпечення, що дозволить змінити наявний інертний і навіть регресійний характер даного процесу. І це повинно стосуватися всіх напрямів забезпечення активного та ефективного інноваційного розвитку АПК.

Багато експертів вважають, що головною причиною гальмування інноваційного розвитку аграрного сектору є брак фінансових ресурсів. Насправді існує ряд інших не менш важливих причин, таких як: спад платоспроможного попиту на вітчизняну продукцію з боку держави та підприємницького сектору; непривабливість вітчизняних аграрних підприємств для іноземних інвесторів через невміння держави фінансово грамотно спрямувати грошові потоки; несистемність у прийнятті рішень щодо державної інноваційної й аграрної політики; не обґрунтоване та поспішне реформування аграрного сектора економіки; високий ризик інноваційної діяльності та ін.

Так, як сільське господарство значною мірою залежить від природно-біологічних та екологічних факторів, то інноваційний розвиток у цій сфері діяльності, крім традиційних виробничо-технологічного та організаційно-управлінського напрямів, повинен охоплювати також такі види інновацій, як селекційно-генетичні та економіко-соціо-екологічні. У такому контексті основними завданнями інноваційного розвитку вітчизняної агропродовольчої сфери є її технологічна модернізація, забезпечення ресурсозбереження в галузі, підвищення якісних характеристик виробленої продукції, поліпшення екологічної складової сільськогосподарського розвитку.

Аналіз основних напрямів використання сучасних науково-технічних досягнень у виробництві сільськогосподарської та продовольчої продукції

в Україні дозволяє стверджувати: найбільшого поширення набули у рослинництві – впровадження нових сортів і гібридів рослин, використання прогресивних технологій мінімальної обробки ґрунтів, органічного землеробства. У тваринництві – вдосконалення технологій утримання і годівлі тварин, створення сучасних ветеринарних препаратів і систем захисту тварин від хвороб. У сфері агропереробки – створення бактеріальних заквасок. У сфері управління агропродовольчим розвитком – адаптація до вітчизняних умов концепції розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції.

Для підвищення ефективності АПК необхідно створити інноваційну модель розвитку галузі, основними елементами якої будуть: – визначення основних напрямів інноваційного розвитку сільського господарства України; – концентрація на цих напрямках науково-технічного та освітнього потенціалу країни.

Модель інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України повинна мати насамперед соціально-економічний, а не технократичний характер, адже зміни, які спричиняють процеси економічного розвитку, мають забезпечити покращення рівня життя населення. Виконання цих завдань буде забезпечуватися за умови соціального спрямування державної інноваційної політики, моніторингу й аналізу соціальних наслідків інноваційних проєктів і інноваційної діяльності соціально-економічної системи на всіх її рівнях.

Результативність інноваційного розвитку аграрного сектора економіки визначається здатністю системи управління забезпечити ефект від впровадження різних видів інновацій на різних ієрархічних рівнях, включаючи й аграрні підприємства, та ефективністю здійснення змін в усіх підсистемах. При цьому повинні враховуватися фактори впливу на сприйняття вітчизняними аграрними підприємствами інновацій, зовнішнього і внутрішнього спрямування, і необхідність діагностики та оцінки факторів забезпечення успіху.

1. Резнік Н. П. Інноваційна діяльність як фактор підвищення ефективності виробництва / Н. П. Резнік // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2004. – Вип. 198. – С. 979 – 985. **2.** Саблук П. Т. Стабільні економічні умови як фактори послідовного підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2003. – № 1. – С. 3–12. **3.** Ситник В. П. Трансформація АПК України в ринкові умови / В. П. Ситник. – К. : ІАЕ, 2002. – С. 12.